

„A VÉGEK DÍCSÉRETE”¹

Rövid ismertetés a Magyar Műszaki Kontingensről

*„Vitézek, mi lehet ez széles föld felett, szebb dolog az végeknél?”
(Balassi Bálint)*

Deák Ferenc mk. alezredes, egyetemi adjunktus

HM ZMNE VSZTK² Műszaki tanszék

1. Előzmények

Az ENSZ délszláv válság megoldására irányuló DAYTON-i egyezmény rendelkezéseinek végrehajtására az a NATO-t kérte fel. A NATO 1995 szeptember végére kidolgozta a válság katonai kezelésének koncepcióját. Ez főbb vonalakban a Bosznia-Hercegovinai fegyveres erők ellenőrzését, a nemzeti és etnikai határok, a demokratikus választások és az alkotmányozás lebonyolításának, az emberi jogok érvényesítésének, a menekültek és hontalanok jogainak biztosítását, valamint a háborús bűnökkel vádolt személyek felelősségre vonása feltételeinek megteremtését tartalmazza. 1995. október 11-én az Észak-atlanti Tanács jóváhagyta a hadműveleti koncepciót és megkezdődött a katonai beavatkozás részletes terveinek kidolgozása. 1995. novemberében a NATO és a Magyar Köztársaság között politikai és katonai tárgyalások kezdődtek a misszióban való magyar katonai részvétel kérdéseiről. 1995. december 2-án az Országgyűlés határozatot fogadott el az IFOR erők Magyarországon történő átvonulásáról és átmeneti állomásoztatásáról. 1995. december 5-án az Országgyűlés újabb határozatot hozott a Magyar Műszaki Kontingens megalakításáról és az IFOR kötelékében történő részvételéről. 1995. december 13-ra Taszáron és Kaposvárott

¹ A cikk 1998. június végén került leadásra a szerkesztőbizottsághoz

befejeződött az amerikai előkészítő erők felvonulása. 1995. december 19-én megkezdődött a MMK felállítása és kiképzése. A horvátországi Okučani-ba való kitelepülés 1996. január 31-re fejeződött be. 1996. február 3-án a kontingens az IFOR hadműveleti alárendeltségébe került.

2. Célok

A kontingens alkalmazásának célja, hogy az ország teljesítőképességével arányosan, a történelmi előzményekre való tekintettel - nem harcoló, hanem úgy nevezett „támogató” - katonai erővel részt venni a NATO vezette Bosznia-Hercegovinai béketeremtő nemzetközi hadműveletben, ezzel is bizonyítva a béke megteremtése iránti, valamint a NATO-hoz való csatlakozási szándékunkat, összhangban a békepartnerségben vállalt kötelezettségeinkkel.

3. Követelmények

A kontingens szervezete feleljen meg a NATO által vezetett nemzetközi hadtest igényeinek, bizonyítsa a Magyar Honvédség készségét és képességét a nemzetközi (NATO) műveletekben való részvételre, tükrözze a magyar katona állomány kiképzettségének színvonalát, szakmai tudását és állóképességét, reprezentálja a Magyar Honvédség anyagi és technikai lehetőségeit, anyagi ellátottsága ne legyen alacsonyabb a résztvevő nemzetek átlagos normájánál és elsősorban hazai bázisokon alapuljon.

4. Szervezet, tevékenység

A Magyar Műszaki Kontingens önálló zászlóalj erejű katonai szervezet. Jellegénél és rendeltetésénél fogva ez az alakulat a többnemzetiségű hadtest

² VSZTK - Vezetés- és Szervezéstudományi Kar

tevékenységének műszaki biztosítási feladatait végzi, a HQ SFOR (főparancsnokság) közvetlen alárendeltségében. A kontingens szervezeti felépítése megfelel a SFOR által igényelt szakfeladatok tartalmi és szakmai követelményeinek. Az eddig végrehajtott és a folyamatban lévő feladatok alapvetően három kategóriába sorolhatók:

a) Első és legfontosabb ezek közül a SFOR mozgásszabadságának (Freedom of Movement) megteremtése és fenntartása, amely átkelőhelyek berendezését, hidak és utak építését, helyreállítását, téli időszakban hó-és jégmentesítését, valamint ezek folyamatos ellenőrzését és karbantartását jelenti. A hadszíntér katonaföldrajzi sajátosságai (erősen átszeldelt erdős-hegyes terep) miatt a szárazföldi katonai manőverek csak az utakon hajthatók végre. A polgárháború során a szembenálló felek 300 hidat robbantással, légi bombázással, tüzérségi tüzzel) teljes egészében vagy részlegesen, emiatt az ország egyébként is gyér kiépített közúthálózata járhatatlanná vált. A főúthálózaton 30 kiemelt jelentőségű híd található, amelyek nélkül a katonai manőverek (folyamatos járőrözés, felvonulás, átcsoportosítás, utánpótlás szállítása, kivonás, stb.) és a polgári közúti forgalom gyakorlatilag lehetetlen.

b) A feladatok második csoportjába a védelmi jellegű és más, a SFOR érdekében közvetlenül végzendő műszaki munkák tartoznak, amelyek alatt erődítést, tábori építkezéseket, helikopter-leszállóhelyek építését és más hasonló tevékenységeket kell érteni.

c) A harmadik feladatkör a „Misszió Barátságos Arca” elnevezésű program keretében a polgári lakosság és közigazgatás érdekében végzendő műszaki munkákat jelenti. Ebben a körben is az utak és hidak építése „vezeti a listát”, de előfordul romeltakarítás a menekültek visszatelepítésére irányuló akciók segítése érdekében, templom-alapozás, stb. Ebbe a körbe tartozik a Világörökség részét

képező mostari Öreg Hídnak a Hídépítő Rt. által elvállalt újjáépítésében való folyamatos közreműködés is.

A felsorolt feladatoknak megfelelően épül fel a kontingens szervezete az alábbiak szerint:

- parancsnokság és törzs (tervezés, koordináció, összeköttetés, vezetés)
- törzsszázad (őrzés-védelem, harc-és menetbiztosítás, híradás)
- út- és hidépítő század (útépítés, álló aljzatú hidépítés, anyag előkészítés)
- pontonos hidász század (komp- és úszó aljzatú hídátkelőhelyek létesítése)
- műszaki utász szakasz (robbantás, tűzszerész átvizsgálás)
- logisztikai század (minden oldalú ellátás: egészségügyi, élelmezési, technikai, üzemanyag, javító, ruházati, szállító, stb.)

A kontingens a Magyar Honvédségnél rendszeresített haditechnikai eszközökkel (gép-és harcjárművek, műszaki gépek és készletek) van ellátva. Ezek túlnyomó többsége a volt szovjet eszközparkot képviseli. A műszaki gépek többsége ugyan „túl van ifjúkorán”, de a hozzáértő kezelés és a gondos karbantartás révén kiválóan alkalmazható. Itt jegyezzük meg, hogy a nemzetközi katonai-műszaki környezetben nagy sikere van ezeknek a technikai eszközöknek. Munka közben és bemutatókon különösen nagy érdeklődést kelt a USZM-2 cölöpverő gép, a PMP úszóhíd, a TMM-3 hídrakó gépkocsi, a tábori fűrészgép, a BAT-2 bulldózer és a PTSZ lánctalpas úszó gépkocsi. A szövetséges „fegyvernemek” minden alkalommal körülveszik és figyelmesen tanulmányozzák

a BTR-80 típusú harcjárművet. Az érdeklődésnek az a magyarázata, hogy a nyugati katonák itt találkoznak először volt szovjet haditechnikával.

5. Alárendeltség, vezetés

A kontingens katonai értelemben kettős alárendeltségben van. Alkalmazását és feladatait tekintve a SFOR Főparancsnokság műszaki törzsének, kiegészítését és ellátását tekintve a Szárazföldi Vezérkar Főnökének van alárendelve. A kontingens parancsnoksága összekötő tisztek útján állandó kapcsolatban van a Sarajevo-i Főparancsnoksággal (HQ SFOR), Műszaki Ellátó Szolgálat (ESS), a Zagreb-i Támogató Parancsnoksággal, a Slavonski Brod-i Területi Műszaki Irodával (REO), a polgári kapcsolatokért felelős CIMIC szervezettel és több más katonai és polgári szervvel.

A főparancsnokságtól faxon érkező angol nyelvű parancsokat a törzs hadműveleti csoportja lefordítja, értelmezi és az összekötő tisztek segítségével pontosítja. A parancsnok kijelöli a megoldási alternatívák kidolgozásába bevont személyeket (parancsnok helyettes, törzsfőnök, főmérnök, végrehajtó alegységparancsnok). A szakfeladatok megtervezése a helyszín részletes és alapos műszaki felderítését igényli. A felderítő jelentés tartalmazza a helyszín összes lényeges adatát, a feladat végrehajtását befolyásoló körülményeket, valamint a végrehajtásra vonatkozó javaslatot rendszerint több változatban, a végrehajtásba bevont erők és eszközök mennyiségével, a szükséges anyagok kimutatásával és ütemtervvel. Ezek alapján a parancsnok dönt a végrehajtás legcélszerűbb módjáról. Az anyagok beszerzésével párhuzamosan folyik az alegységek feladatra való felkészítése (hadijogi, katonai, szakmai, technikai, egészségügyi) és a logisztikai biztosítás megszervezése. A munkacsoport elvonulását alapos szemle, majd menet-

és harcbiztosítási parancs kiadása előzi meg, ugyanis a hadszíntéren végrehajtandó feladatokra igen szigorú biztonsági követelmények vannak előírva.

6. Elhelyezés, ellátás

A kontingens az országgyűlés határozata, valamint a SFOR parancsnokság és a Vezérkar közötti megállapodás szerint nem a műveleti területen, hanem a horvátországi Okučani nevű kisváros határában táborozik 220 x 240 m-es területen. A tábort vizesárok, drótkerítés és gyalogsági drótakadályok veszik körül. Négy sarkában őrtornyok állnak, közöttük kiépített tüzelőállásokkal megerősített védelmi terepszakaszok húzódnak. A telephely és a logisztikai kiszolgáló létesítmények a külső övezetben, gyűrűszerűen helyezkednek el. A belső övezetben található a törzs és az alegységek lakó- és munkaterülete. Ez utóbbi pihenő-, munka- és fürdőkonténerekből áll. A két övezet határán alakuló tér, étkezdé, sportlétesítmények (kondi-sátor), szolgálati helyiségek és az alegységek közösségi sátrai helyezkednek el. Az egész tábor képét uralja egy magas állványon álló központi őrtorony, amelyben állandó felállított őr látja el a szolgálatot. A tábor alapvetően biztosítja az állomány életfeltételeit, sőt néhány más nemzeti és nemzetközi SFOR táborhoz képest kifejezetten színvonalasnak mondható. A kontingens tevékenységének logisztikai biztosítását a 64.Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred végzi a Nemzeti Támogató Század útján, heti két utánszállító konvoj alkalmazásával. A fürdővíz-ellátás helyi beszerzéssel és szállítással van megoldva. Ivóvízként az állomány csak a hazai beszerzésű ásványvizet fogyaszthatja az esetleges fertőzések elkerülése érdekében.

7. Kiegészítés, állományváltás

Az érvényben lévő rendelkezések szerint a kontingens állományába önkéntes jelentkezéssel, parancsnoki javaslatra, szigorú egészségügyi és pszichikai alkalmasság-vizsgálat után lehet bekerülni. A jelentkezés elfogadása vagy elutasítása bizottság által lefolytatott személyi beszélgetésen dől el. Fontos szempont a szaktudás, ez ugyanúgy vonatkozik a törzsre és parancsnokságra, mint az alegységekhez beosztottakra. Vannak olyan „kulcsbeosztások”, amelyek betöltéséhez hetekig tartó egyeztetés szükséges. Igen fontos a nyelvtudás (elsősorban az angol), különösen a parancsnoksághoz és a hadműveleti törzshöz pályázók esetében. A szolgálatellátás hazai bázison (korábban Ercsi, jelenleg Szentes) történő kb. egy hónapos általános katonai és a hadszíntérre való speciális felkészülés után vezénnyel és szerződés kötésével veszi kezdetét. A szerződés hat hónapra szól. Az eddigi gyakorlat szerint ezt két alkalommal három-három hónapra mindkét fél beleegyezésével meg lehetett hosszabbítani. Ennek megfelelően évente kétszer volt „nagy váltás”, ami az állománynak legalább kétötödét érintette és kétszer kisebb. Jelenleg a maximális szolgálati idő az előjáró döntése értelmében hat hónapra csökkent. A váltások rendszere garantálja, hogy a kontingens mindenkor megőrizze működőképességét.

8. Végrehajtott feladatok

A misszió 1998. június 20-ig eltelt 876 napja alatt a MMK által elvégzett szakfeladatok főbb mutatói:

- 25 db különböző típusú katonai híd építése 1700 m össz-hosszúságban,
- 27 km össz-hosszúságú út építése és helyreállítása,
- 65 km vasútvonal helyreállítása,
- 102.000 m² terület tűzszerész átvizsgálása,

- 1700 búvár merülés végrehajtása,
- a gépjárművek eközben 1.800.000 km-t futottak,
- felhasználásra került 1.000.000 liter, azaz 1.000 m³ üzemanyag,
- robbantási munkákhoz 2 t robbanóanyag került felhasználásra.

A végrehajtott feladatok közül kiemelkedő jelentőségű volt néhány hídépítés. Elsőként a Száva-folyón Stara Gradiskánál megépített „Zsuzsanna” pontonhíd említendő meg, amely lehetővé tette a IFOR erők északról történő felvonulását. Ezt követte a rombolt állandó híd ideiglenes helyreállítása Mabey & Johnson típusú hídelemek beépítésével. A pontonhíd áthelyezésre került Slavonski Brod-ba, majd itt is helyreállításra került a rombolt állandó híd. Ezek az első „fegyvertények” joggal kerültek a hazai és nemzetközi sajtó érdeklődésének előterébe. Később nyilvánvalóvá vált a IFOR számára, hogy a magyarok fa- és fa-acél szerkezetű hidakat is tudnak építeni olyan helyeken, ahol más, rendszeresített hídkészletet nem lehet alkalmazni.

Azóta több, más jellegű feladatban is „próbára lett téve” a magyar szaktudás. A „Misszió Barátságos Arca” program keretében nagy jelentőségű munkát végzett a kontingens MOSTAR-ban, ahol a múlt év őszén megtörtént a rombolt Öreg Híd köveinek mederből történő kiemelése, valamint a folyó év első felében az új ideiglenes gyaloghíd megépítése és a régi gyaloghíd elbontása. Ez a munka a Hídépítő Rt.-vel való együttműködéssel valósult meg. Nagy sikere volt a Horvátországi PAKRAC városban és KUSONJE községben a menekültek visszatelepítése érdekében elvégzett rom- épületbontási munkáknak is.

9. Folyamatban lévő és várható feladatok

Jelenleg a kontingens fő feladata 15 db fontos hadszíntéri híd folyamatos ellenőrzése és karbantartása, valamint a DOBOJ-i PMP-híd és átkelőhely üzemeltetése. A felderítő csoportok a napokban néhány fontos, a közeli jövőben várható szakfeladat érdekében végeznek felméréseket. Július közepén az útépitő szakasz SARAJEVO környékén 3 db kerülő út építését fogja megkezdeni 1300 m hosszban, az úton működő 3 db híd elbontása és végleges helyreállítása érdekében. Ez a tevékenység legalább 2 hónapig tart. Augusztus közepén várható egy 160 m hosszú M & J híd komplett építése DOBOJ-ban a BOSNA-folyón, ez is legalább kéthavi munkát jelent. Ez utóbbi lesz a műveleti területen eddig végrehajtott legnagyobb szabású hídépítés. Várható még a STARA GRADISKA-i M & J híd bontása, LUKAVAC-ban egy végleges vasúti oldalrakodó építése, PMP kompátkelőhely berendezése a NERETVA-folyón ALESKIN HAN-nál, hogy csak a fontosabbakat említsük.

A MMK által végrehajtott nagyobb jelentőségű feladatok

1996.02.02 - 1998.06.30

1996.02.15 - 05.03. STARA GRADISKA, SAVA-folyó, PMP hídátkelőhely berendezése és fenntartása (35.sz.fea.) . Hossza: 227 m. Építés: 11 nap, fenntartás 67 nap, 2650 db technikai eszköz átkelése

1996.02.11 - 05.02. STARA GRADISKA, SAVA-folyó, rombolt közúti híd helyreállítása M & J hídanyagból (9 sz.fea). Hossza: 84 m.

1996.03.13 - 03.24. BRČKO, SAVA, rombolt közúti híd helyreállítása M & J hídanyagból (85. sz.fea). Hossza: 108 m.

1996.03.28 - 04.20. PYTHON-3, LJUBINA-patak, fahíd építése (51.sz.fea.)
Hossza: 36 m.

1996.05.14 - 09.10. SLAVONSKI BROD, SAVA-folyó PMP hidátkelőhely berendezése és fenntartása (195.sz.fea.) . Hossza: 254 m. Építés: 10 nap, fenntartás 109 nap, 23000 db technikai eszköz átkelése.

1996.05.15 - 06.20. PYTHON-4, névtelen szakadék, M & J hidépítés (48.sz.fea.)-
Hossza: 36 m

1996.05.25 - 06.29. VOLINJA, UNA-folyó, vasúti híd helyreállítása a Hidépítő Rt.-vel közösen.

1996.07.01 - 09.02. SLAVONSKI BROD, SAVA-folyó, M & J hidépítés (223.sz.fea.) Hossza: 194 m.

1996.07.25 - 09.29. TUZLA - ZVORNIK vasútvonal helyreállítása (255.sz.fea.).
Hossza: 67 km.

1996.10.05 - 10.28. BOSANSKA PETROVO SELO vasúti híd helyreállítása a Hidépítő Rt.-vel közösen.

1996.10.10 - 11.15. OKUČANI templom-alapgödör kiemelése, 4750 m³.

1996.11.30 - 1997.05.25. BOSANSKA KRUPA PMP hidátkelőhely berendezése és fenntartása (419.sz.fea.) . Hossza: 45 m. Építés: 2 nap, fenntartás 6 hónap, 148.000 db technikai eszköz átkelése.

1997.02.26 - 03.25. TUZLA helikopter leszállóhely építése. Területe: 10.000 m², 2700 m³ föld.

1997.06.18 - 09.15. BUTMIR SFOR bázis építésében való közreműködés.

1997.09.03 - 11.15. MOSTAR NERETVA-folyó Öreg Híd kőkiemelési munkái (684.sz.fea.) (MOSTAR I.fázis)

1997.09.14 - 10.15. SRBSKI BROD feljavított talajút építése, hossza: 1500 m.

1998.01.04 - 01.25. KUSONJE, PAKRAC 3 db romépület, 10 db barakk elbontása. (820.sz fea.)

1998.02.14 - 06.30. DOBOJ, BOSNA-folyó PMP hídátkelőhely berendezése és fenntartása (419.sz.fea.) . Hossza: 70 m. Építés: 2 nap, fenntartás 6 hónap, 14.000 db technikai eszköz átkelése. (meghosszabbítva 09.01-ig)

1998.04.15 - 06.08. MOSTAR NERETVA-folyó, új ideiglenes gyaloghíd építése a Hídépítő Rt.-vel együtt (MOSTAR II.fázis), a régi függő gyaloghíd elbontása (838.sz fea.)